

Lãnh đạo Cuba 'ăn đứt' Việt Nam

Misha Đoàn

VARADERO, Cuba - Những khi đi dạo trên phố cổ La Habana, tôi có cảm giác như được xem đoạn phim đen trắng quay chậm, đưa mình về thế giới xa xưa của gần cả thế kỷ trước. Kiến trúc Cuba mang phong cách Châu Âu với những tòa nhà cổ đặc trưng trường phái Tây Ban Nha thuộc địa xen lẫn với những tòa nhà đúc bê tông vung vức hình khối mang đậm dấu ấn thời Liên Xô. Rồi những chiếc xe hơi cũ kỹ, những cửa hàng “mậu dịch quốc doanh” trống trơn, những hàng người xếp hàng mua thịt ở những “chợ nông trường...” làm tôi liên tưởng đến thời “bao cấp” xa xưa ở Việt Nam hay giai đoạn “trì trệ” trước Perestroika (tái kiến trúc) ở Liên Xô cuối những năm 80 của thế kỷ trước.

Người dân bắt đầu làm quen với trung tâm thương mại.

Quá khứ không phải lúc nào cũng đẹp nhưng người ta luôn nhớ đến, bởi nó đã xa, không bao giờ trở lại. Thật lòng, bên cạnh sự ngưỡng mộ đức tính của người Cuba, tôi thương cảm và xót xa cho họ.

Những người ngoại quốc đến Cuba thường thích thú khi thấy những chiếc xe từ thập niên 50 trở về trước vẫn chạy bon bon ngoài đường. Tất nhiên không phải dân Cuba ưa chuộng xe cổ mà là vì họ không còn lựa chọn nào khác. Xe hơi đối với người dân Cuba là một gia tài khổng lồ. Mà không phải cứ có tiền là có xe hơi bởi việc mua xe hơi là cả một vấn đề phức tạp. Phụ tùng xe hơi cũng rất hiếm, nhất là vỏ xe -

điều mà tôi không thể nào hiểu nổi. Khi đi thuê xe - khoảng gần \$150/ngày, loại compact, bảo hiểm mọi thứ, trừ... vỏ xe. Nghĩa là, nếu vỏ xe bị hư thì bạn phải tự bỏ tiền túi ra sửa, để đền.

Tôi đã ngạc nhiên khi thấy dòng người chủ yếu là giới trẻ xếp hàng dài dưới trời nắng chang chang để mua “card internet” rồi sau đó xếp hàng tiếp để vào phòng sử dụng Internet. Và người dân Cuba vẫn nhẫn nại chấp nhận dù Internet ở đây vẫn dùng loại “dial up” chậm như rùa bò. Tôi không nghĩ rằng vì bị cấm vận nên Cuba bị lạc hậu trong lĩnh vực Internet mà có lẽ đây là một chính sách của nhà nước hòng ngăn chặn bớt sự tiếp cận thông tin đa chiều của người dân trong thời đại “thế giới phẳng” ngày nay.

Tôi cảm nhận một điều nữa, dù cuộc sống bề ngoài của dân Cuba lạc quan và sôi động, vẫn còn rõ ràng một trạng thái tù túng vô hình nào ngự trị đâu đây. Nhưng mặt khác, cũng phải thừa nhận sự cởi mở về chính trị tại Cuba so với một số nước còn mang danh Xã Hội Chủ Nghĩa khác, trong đó có Việt Nam.

Đi qua một quảng trường ở La Habana, tôi thấy một đám đông tụ tập có vẻ đang tranh cãi với nhau về một vấn đề gì khá gay gắt. Hỏi cô gái bản xứ đi cùng thì được biết hàng ngày người dân tập trung tại đây, thảo luận những vấn đề quan tâm chung, có thể là quan điểm trái ngược với chính phủ, thậm chí chỉ trích cả Fidel Castro. Chính quyền không can thiệp hay cấm đoán.

Trước khi sang Cuba, tôi cứ ngỡ cả Cuba ngập tràn trong những khẩu hiệu “Cách Mạng.” Thực tế không như vậy. Đi cả La Habana, qua nhiều địa điểm chính, tôi chỉ thấy một biểu ngữ lớn là mang tính “chính trị.” Người bạn đi cùng nói đã có rất nhiều đổi thay bởi cách đây chưa tới 10 năm, những biểu ngữ “Đả đảo Bush, đả đảo Đế quốc Mỹ” vẫn còn giăng khắp thủ đô. Ở Varadero, tôi thấy duy nhất một tấm biểu ngữ lớn có mang hình Che Guevara, không thấy ảnh Fidel đâu cả. Cứ ngỡ chỉ khu du lịch dành riêng cho khách nước ngoài mới không có chuyện chính trị, lên đến La Habana cũng chỉ thấy chủ yếu hình ảnh Che Guevara.

Trung tâm La Habana có những tòa nhà hoang phế, cửa sổ mở toang xập xệ, cửa chính được khóa bởi những dây xích sắt hen gỉ. Người bạn cùng đi cho biết chủ nhân thực sự của những ngôi nhà này nay đã định cư tại Mỹ. Họ rời Cuba sau khi Fidel lên cầm quyền năm 1959. Khi tôi hỏi sao chính phủ không trưng thu, cô ấy tỏ ra rất ngạc nhiên: “Sao lại trưng thu tài sản của người khác?” Thú vị thật, cũng cùng chung một thể chế chính trị nhưng cách hành xử ở Cuba nhân bản hơn, không “tập thể hóa” hay “mượn tạm” (rồi lấy luôn) như Cộng Sản Việt Nam đã làm sau 30 tháng 4, 1975.

Tôi mới đến Cuba lần đầu nên chỉ có thể cảm nhận được thực tế chứ không hình dung được sự thay đổi. Người bạn đi cùng, trong vòng hơn 10 năm đã tới Cuba 6 lần, cho biết đất nước này “đã thay đổi rất nhiều.”

Một “cửa hàng quốc doanh” trống rỗng giữa trung tâm La Habana.

Bạn kể, khoảng đầu những năm 2000, Cuba còn thiếu cả đến giấy... toilet chứ đừng nói gì đến hàng xa xỉ khác. Lúc đó, mỗi lần sang Cuba thì bạn mang theo nào là kẹo chewing gum, xà bông Camay, kem đánh răng, dầu gội đầu... để làm quà và người dân Cuba rất thích thú và biết ơn khi được nhận những thứ quà đó. Có người kể, thời ấy, sinh viên Việt Nam du học tại Cuba còn phải dùng cả xà bông giặt đồ để ... gội đầu. Có lần, một sinh viên Việt Nam mang tới cho 1 thùng mì ăn liền, cả ký túc xá biến thành một ngày hội.

Cách đây khoảng 5, 6 năm, cell phone hay DVD, GPS, camera... vẫn là những mặt hàng cấm đem vào Cuba. Còn hiện tại, ngoài phố dân Cuba dùng mobile phone khá nhiều, thậm chí cả iPhone. Tuy nhiên, để sở hữu một cái “sim” thì phải qua bao thủ tục phiền phức, phải trình passport, hộ khẩu, và chỉ được sở hữu tối đa 3 sim, và phải dùng luân phiên chứ không được dùng cùng lúc. Điều này nhắc lại chuyện đã từng xảy ra ở Nga thời “tư bản hoang dã.” Những năm đầu thập niên 90s, ở Nga người sử dụng cell phone phải có giấy phép sở hữu riêng. Vậy nên sự “thả lỏng” trong việc cho phép sử dụng mobile phone ở Cuba vẫn còn rất nhẹ nhàng, dễ chịu so với những nước khác trong cùng khối ý thức hệ.

Những căn nhà bỏ hoang giữa trung tâm La Habana, của người Cuba đã sang Mỹ, nhưng chính quyền không tịch thu của họ.

Trong lúc lang thang ở La Habana, tôi ghé vào một cửa hàng quốc doanh. Bài trí thì xập xệ, bên trong toát lên mùi mốc meo, âm thấp, lại còn có cả hình lãnh tụ Raul Castro, và quầy hàng thì ... trống rỗng. Có thể nói, nhìn quầy hàng “quốc doanh” là biết được “sức khỏe” của nền kinh tế. Các cửa hàng quốc doanh vẫn tồn tại, ở đó người ta có thể dùng đồng Peso nội địa để mua hàng nhưng trên thực tế hầu như chẳng mua được gì cả vì không có gì để mua ngoài mớ rau, củ hành, bao diêm... Trong khi đó, những cửa hàng tư nhân được mang danh là “thương nghiệp hợp tác xã” hoặc trong những siêu thị thì đầy ắp

hàng hóa kể cả hàng nhập cảng. Nhưng tại đó người mua phải dùng đồng Peso chuyển đổi (CUC) chứ không thể dùng Peso thường nội địa. Mà đồng CUC thì không phải người dân nào cũng có thể có được.

Từ khi lên cầm quyền thay ông anh Fidel, ông Raul đã tiến hành những bước “cải tổ” dè dặt, thận trọng về cả chính trị lẫn kinh tế, mang lại một số kết quả. Dân chúng đã sống dễ thở hơn kể cả vật chất lẫn tinh thần: Hàng hóa nhiều hơn (nhưng không phải ai cũng có tiền để mua), giới trẻ thoải mái mặc T-shirt mang cờ Mỹ, nghe những bản nhạc mới nhất trong “10 USA Top Hit Songs...” Ngày nay, dân Cuba xì xào với nhau về một niềm tin không hiểu lấy từ đâu ra: Trong vòng ít nhất 2 năm nữa, sẽ có những thay đổi lớn lao!

Ngoài việc cho phép phát triển kinh tế tư nhân, Cuba bắt đầu tiến hành cải cách tiền tệ. Hiện nay, xứ này sử dụng 2 thứ tiền: Peso nội địa (dành cho dân địa phương) và “Peso chuyển đổi” (dành cho dân nước ngoài và cho dân bản địa khi muốn mua hàng xịn). Trên lý thuyết, hai đồng tiền này giá trị ngang nhau. Trên thực tế, 1 đồng “peso chuyển đổi” - CUC - đổi được 25 đồng Peso nội địa. Và người ngoại quốc khi đi ra khỏi khu resort mình ở phải chi tiêu đắt gấp ... 25 lần so với dân bản địa. Chẳng hạn, một ly nước mía dân Cuba trả 1 peso thì dân ngoại quốc trả 1 CUC. Đó là một, trong những, sự vô lý chỉ tồn tại ở những nước mang danh Xã Hội Chủ Nghĩa. Mặt khác, việc sử dụng 2 đồng tiền gây ra sự phân hóa, xáo trộn trong xã hội của chính người dân Cuba, đào sâu thêm khoảng cách giàu nghèo, tạo nên một tầng lớp “Cuba mới,” giàu rất nhanh nhờ nắm bắt được cơ hội.

Cơ hội làm ăn ở nơi “tranh tối tranh sáng” như Cuba khá nhiều nhưng ít người dám đầu tư vào bởi không biết mang vốn và lợi nhuận ra bằng cách nào khi đồng CUC không được chấp nhận chuyển đổi ở bên ngoài Cuba (có chuyện rất vui liên quan đến đồng tiền: Đồng CUC chỉ có giá trị trong Cuba nhưng vì Mỹ cấm vận nên

Cuba trả đũa lại bằng cách cho đồng đô la Mỹ giá trị thấp hơn đồng đô la Canada, mặc dầu trên thị trường, đô la Mỹ có giá cao hơn tiền Canada). Tháng 10 năm ngoái, Raul ra sắc lệnh xóa bỏ sự tồn tại song song của 2 đồng peso. Nhưng trên thực tế, khi tôi ở Cuba vào tháng 1, 2014, người ta vẫn còn sử dụng 2 đồng tiền.

Cuộc sống sôi động trên một khu phố La Habana.

“Đổi mới để tồn tại,” hơn ai hết, chính quyền Cuba hiểu rõ điều ấy. Họ biết không thể nhốt dân Cuba mãi trong bốn bức tường để ru ngủ với những câu khẩu hiệu nóng bỏng nhưng vô nghĩa, với những học thuyết vừa thiếu khoa học vừa thiếu thực tế. Người dân Cuba cởi mở, đôn hậu... xứng đáng được sống một cuộc sống tự do, dân chủ gấp nhiều lần so với hiện tại. Và sự đổi mới đang đến dù chỉ mới là le lói. Là người đi sau, rút được kinh nghiệm xương máu của những bậc “đàn anh” đi trước như Nga, Trung Quốc, Việt Nam... Cuba đang chập chững bước những bước chân đầu tiên trên con đường thoát khỏi chủ nghĩa giáo điều, để xã hội cởi mở và dân chủ hơn. Trong thâm tâm, tôi vẫn có thiện cảm với những người cầm quyền Cuba hiện tại hơn so với những “đồng nghiệp” của họ ở các quốc gia Xã Hội Chủ Nghĩa khác. Rồi La Habana để quay về lại Varadero vào lúc chạng vạng tối, đi dọc con đường chính nối Old Town với New Town La Habana, tôi bất chợt nhìn thấy một cô gái ngồi trên bờ kè đá quây quanh biển. Cô nhìn mông lung về hướng

mặt trời đang lặn xa xa... Xe chạy vụt qua, tôi vẫn kịp đưa smartphone bấm vài kiểu ảnh. Cô nhìn gì? Cô chờ ai? Hay dân tộc cô đang chờ đợi điều gì? Có phải những ngọn gió mới, mang sự thay đổi, sẽ đến với họ. Người Cuba xứng đáng được hưởng những điều tốt lành trên trái đất này!

===

Dân Cuba 'đổi sạch, rách thom'

VARADERO, Cuba - Thời tiết Cuba Tháng Giêng thật lý tưởng, khoảng 20 đến 23 độ C. Thuê một chiếc Scooter hiệu SYM của Taiwan với giá 30 CUC (khoảng \$38) một ngày, tôi bắt đầu lang thang từ Varadero xuyên qua thủ phủ Mantanzas để đến thủ đô La Habana cách khu resort 150 km.

Xe cổ nên luôn luôn phải... sửa! Bảo hiểm ở Cuba không “cover” 4 cái vỏ xe.

Đường sá Cuba rất tốt, ngoài sự tưởng tượng của tôi về một đất nước bị coi là nghèo nàn bởi chính sách khép kín của nhà cầm quyền cũng như chính sách cấm vận của Mỹ. Những con đường thênh thang không ổ gà uốn quanh, ôm lấy bờ biển, vươn dài xuyên qua những khu dân cư màu sắc sặc sỡ. Tốc độ được phép chạy tối đa ở đây là 100 km/giờ. Số

lượng xe lưu thông trên đường không nhiều lắm, chủ yếu là xe hơi, xe bus, thi thoảng có những chiếc xe ngựa gỗ móng lóc cóc trên đường, âm vang y hệt miền Tây Việt Nam.

Xe hơi riêng chủ yếu là xe Mỹ, sản xuất khoảng thập niên 50s trở về trước. Thứ đến là xe Lada của Liên Xô cũ, Fiat của Ý, Renault của Pháp, Hyundai, Kia của Hàn Quốc... Thành thạo cũng bắt gặp những chiếc BMW hoặc Mercedes đời mới phóng vù qua. Xe máy (scooter) và xe đạp rất hiếm, chủ yếu là do dân du lịch và dân thể thao sử dụng chứ không phải là phương tiện giao thông chính. Chính vì vậy mà đường phố ở Cuba sạch sẽ, trật tự và ngăn nắp. Hoàn toàn không có cảnh kẹt xe, giao thông hỗn loạn như ở Việt Nam hoặc ở các nước đang phát triển khác.

Thủ đô La Habana từ xa nhìn vào trắng lệt và cổ kính không khác gì những thành phố Mỹ và Châu Âu. Và khác với sự hình dung trong tôi, Cuba có rất nhiều cây bàng phơi lá đỏ, lãng mạn, nhìn giống miền Bắc Việt Nam. Tôi ghé lại một cửa hàng ven đường gần thủ phủ Mantanzas. Một số người bản xứ đứng tùm tùm trước một quầy hàng được chắn bằng những song sắt. Tôi cũng đứng cùng họ, mua một chai bia Cuba hiệu Crystal mát lạnh, giá 1 CUC (khoảng \$1.25). Bia ngon, thậm chí theo tôi còn ngon hơn cả Heineken quá quen thuộc

đến nhàm chán. Nhìn tôi nốc bia, những người Cuba mỉm cười thân thiện và giơ ngón tay cái lên với ý muốn nói là “OK.”

Khi tôi tò mò ngắm nghía một chiếc xe hơi không rõ loại gì và sản xuất năm nào, người chủ xe đi tới, đưa cho tôi chìa khóa rồi lấy tay làm động tác vắn vắn vô lăng. Tôi hiểu ông ấy cho tôi lái thử xe. Thế là tôi chui tọt vào trong. Nội thất xe trần trụi, ghế rách nát, lòi cả lò xo kim loại, bảng báo hiệu các thông số kỹ thuật của xe đã bể gần hết, dây điện thì nổi chằng chịt... Vậy mà, cho chìa khóa vào, vặn máy, xe nổ phành phạch như cánh quạt... máy bay trực thăng. Vừa thích thú vừa sờ sợ, tôi sang số, đạp ga và... xe chạy! Ngập ngừng, thận trọng, tôi lái xe chạy ra đường rồi từ từ nhấn hết ga. Gió rít phàn phật bên tai, vừa giữ vô lăng tôi vừa phấn khích hét lên: “Guantanamo...” Tuy nhiên, không dám mạo hiểm, tôi chạy khoảng chưa tới 1 km rồi quay lại và thấy cả đám người đứng lố nhố chờ giơ tay chỉ về phía xe tôi đang trở tới. Dân Cuba dễ tin thật, giao xe cho một người lạ không biết gốc tích.

Một ban nhạc trên đường phố. Cuba nổi tiếng về âm nhạc sôi động, trữ tình và lãng mạn.

Xe dừng lại, ông chủ xe chạy tới mở cửa xe cho tôi, vỗ vỗ vai tôi rồi chỉ vào vô lăng, nháy nháy mắt. Tôi giơ hai ngón tay hình chữ V lên, rồi dang tay ôm lấy ông ấy, cả hai vỗ tay vào lưng nhau và ngoác miệng cười sảng khoái. Đám đông đứng quanh cũng cười và giơ ngón tay cái lên. Từ giây phút đó tôi bắt đầu có cảm tình đặc biệt đối với dân Cuba, những con người thân thiện, chất phác, và dễ tin.

Tôi lục ba lô lấy ra một số thanh kẹo chewing gum. Tôi tặng mỗi người một cây. Họ nhoèn miệng cười thay lời cảm ơn và sẫm soi những dòng chữ tìm xem được sản xuất tại đâu. Tôi tặng thêm người chủ xe một tờ \$2 mới cứng. Ông đưa lên về phía mặt trời, ngắm nghía rồi hồn nhiên hôn tờ tiền màu xanh, mỉm cười mãn nguyện.

Trong lúc tôi đang quây quần với những người bản xứ thì một cô gái da đen tiến lại, đề nghị với tôi bằng thứ tiếng Anh khá chuẩn: “Anh cho em mượn chiếc xe của anh, chạy chút được không?” Tôi quay sang hỏi người bạn đi cùng thì nhận được cái lắc đầu vì sợ cô ấy... chạy luôn. Thuyết phục người bạn là người ta còn dám giao cho mình “gia tài khổng lồ” là cả chiếc xe hơi trong khi đây chỉ là chiếc xe máy, người bạn vẫn ngần ngại. Trong chớp nhoáng, tôi quyết định cho cô ấy mượn chiếc scooter, cô ấy lái, và tôi ngồi phía sau.

Cô gái bật khóa mở máy xe, chạy loạng choạng ra đường lớn, rồi vặn tay ga hết cỡ, phóng nghênh ngang giữa đường. Vừa lái, cô vừa phấn khích hét lên bằng tiếng Spanish mà tôi chỉ nghe được mấy từ “A, a, a...” Tôi ngồi sau, dạng hai chân trong tư thế chuẩn bị chống nếu bị té, tay đập lên vai cô gái và hét: “Slow down, please!” Khi cô gái vòng quay trở lại, tôi phải nhoài người lên giơ tay bóp thắng bởi thấy xe hoàn toàn không có ý định giảm tốc độ. Cô xuống xe, líu ríu nói gì với đám bạn và một cô khác lại tiến tới đề nghị được thử. Và tôi lại phải làm người hướng dẫn bắt đắcc đĩ. Tất cả lặp lại như cũ, xe loạng choạng phóng hết ga, tiếng kêu phấn khích “A, a, a...” và màn nhoài người ra trước... bóp thắng.

Chia tay những con người thân thiện, tự nhiên trong tôi trỗi dậy sự thương cảm và chút xót xa cho họ; những cô gái thích thú, hồn nhiên, và bày tỏ hết ra bên ngoài khi... lần đầu được lái xe “gần máy.”

Thật sự mà nói, trước khi tới Cuba, tôi cứ hình dung là người dân xứ này nhếch nhác, đói nghèo, mang hình của người Việt Nam thời thập niên 80s, hoặc mang vẻ mặt khắc khổ, thiếu thốn của dân Liên Xô đầu thập niên 90s. Sang đây rồi, tiếp xúc với họ, tôi đi từ ngạc nhiên này đến ngạc nhiên khác.

Người Cuba ăn mặc rất đẹp, rất đàng hoàng khi ra đường, hoàn toàn không có vẻ rách rưới hay luộm thuộm của sự thiếu thốn. Khuôn mặt người Cuba cũng luôn rạng rỡ, ít thấy ưu phiền. Có lẽ do dòng máu Caribe chạy trong huyết quản chăng? Họ sống vô ưu, thích âm nhạc và chuộng lễ hội. Cuộc sống Cuba chậm nhưng sôi động. Ngoài đường phố, thi thoảng lại thấy những ông già ngồi thổi kèn, những chàng trai ngồi chơi guitar, quanh họ là đám đông nhún nhảy theo điệu nhạc. Sự thiếu thốn về vật chất dường như không ảnh hưởng

hiều đến cuộc sống tinh thần; hay họ đã cam chịu đến mức bình thường?

Nữ sinh trung học Cuba với những bộ đồng phục đẹp.

Điều mà tôi kính trọng là sự cởi mở và trung thực của họ. Một lần, nằm trên bãi biển, tôi thấy một số người bán hàng rong đi qua. Tôi gọi một người lại, hỏi mua mấy món đồ kỷ niệm, nhưng sự nhớ không mang theo tiền nên nói sẽ mua sau. Người bán hàng nói tôi cứ cầm lấy rồi cho biết khi nào có thể quay lại để nhận tiền. Theo tôi về khách sạn nhận tiền thì không được vì người Cuba không được phép vào nơi lưu trú của người nước ngoài, để “làm tin,” tôi cho người bán hàng rong tên khách sạn và số phòng tôi trú ngụ. Ông xoa tay bảo không cần. Ông nói: “Tôi tin ông.” Cảm động vì sự tin tưởng ấy, tôi trở về khách sạn

ngay, lấy tiền để trả cho món hàng. Thú thật, tôi nghĩ rằng đức tính trung thực của người Cuba thì người Việt Nam mình còn lâu mới có được!

Một lần khác, vào một nhà hàng nổi tiếng ở La Habana mang tên La Casa, tôi xem những tấm ảnh treo trên tường mới biết gia đình Kennedy từng ăn ở đây, và báo The New York Times từng có bài viết về nhà hàng này. Ăn xong, tôi ra ngoài đi dạo và chụp ảnh. Một lát sau thấy người tài xế taxi cùng cô waitress hốt hải chạy đi tìm. Thì ra, tôi để quên túi xách ở quán nên cô đi tìm để trao lại. Tôi nhận lại túi xách, vừa mừng vừa run bời bên trong, ngoài tiền mặt còn có passport và vé máy bay trong khi chỉ vài tiếng đồng hồ nữa tôi đã phải bay về lại Canada. Thật tình, nếu không có sự trung thực của người làm việc trong quán, chưa biết số phận của tôi sẽ ra sao.

Xe ngựa lóc cóc gõ móng trên đường, gợi nhớ âm thanh miền Tây Nam Bộ.

Người Cuba hồn nhiên, phóng khoáng, trung thực và... hài hước. Lang thang trong khu phố cổ La Habana, tôi gặp một người đàn ông đẩy chiếc xe đạp treo cờ sắc sỡ cùng hai con chó đội mũ, đeo kính ngồi trên. Thấy tôi thích thú chụp ảnh, ông dừng xe, kéo tôi lại và bảo ôm 2 con chó còn ông lấy chiếc cell phone của tôi chụp ảnh giùm. Chụp xong, ông quay lại làm hề với mấy con chó, mấy con chó được huấn

luyện nên cũng làm những động tác ôm hôn, ngã người, vỗ tay... Rồi đột nhiên ông rút ra một khẩu súng lục nhựa chĩa về phía tôi, lớn giọng: “America,” hai con chó đồng loạt nhe răng ra nhìn tôi gù gù, rồi sủa ầm lên. Đám đông vây quanh cười ngả nghiêng, vỗ tay rào rào! Tôi rút ra tờ \$2 tặng ông và nói, “Đây không chỉ là tiền! Đây là niềm may mắn sẽ tới với ông!” Ông nhận tiền, cúi đầu cảm ơn.

Người Việt Nam ta có câu: “Giàu sang, nghèo hèn.” Điều này không hẳn đúng với người dân Cuba. Tuy phải sống trong hoàn cảnh thiếu thốn bởi chế độ chính trị, người Cuba vẫn giữ được sự lạc quan, thư thái, trung thực. Điều này thể hiện từ trong lối sống, cách ăn mặc và những xử sự thường nhật. Đối với người Cuba, câu ngạn ngữ “Đói cho sạch, rách cho thơm,” theo tôi, đã khắc họa tính cách họ rõ nét và chính xác nhất.

Bài và hình: Misha Đoàn